

УДК 17.022.1:061.1ЄС]:378.4(477)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-3-36>

Аліна ЧЕРНЯКОВА,
orcid.org/0000-0002-4076-4377
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мовної підготовки іноземних громадян
Сумського державного університету
(Суми, Україна) *alina_chernya@ukr.net*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Стаття присвячена аналізу ефективних практик просування європейських цінностей у контексті євроінтеграційних процесів в умовах університетської освіти на прикладі Сумського державного університету. Автором зазначено, що у процесі діяльності Сумський державний університет реалізує ідею європейського університету в крос-культурних дослідженнях, технологіях, якості наукових досліджень в освіті, орієнтації на інновації, міцних демократичних традиціях, академічній свободі, атмосфері творчої роботи в полікультурному освітньому середовищі.

У статті значну увагу приділено висвітленню понять «євроінтеграція» та «європейські цінності», оскільки проблема імплементації європейських цінностей в український простір є однією з найактуальніших на сьогодні, зокрема в період загострення російсько-українських відносин та повномасштабної війни з РФ.

Здійснено теоретичний аналіз головних цілей Європейського Союзу у напрямі інтеграції України в Європейський простір. Відповідно до нормативних документів встановлено, що європейські цінності взаємопов'язані з цілями Європейського Союзу. Серед головних цілей Європейського Союзу виокремлено: 1) сприяти миру, цінностям міжкультурного діалогу і добробуту громадян; 2) відстоювати свободу, незалежність, безпеку, справедливість і сталий розвиток, заснований на збалансованому економічному зростанні та цінній стабільності, висококонкурентній ринковій економіці з повною зайнятістю та соціальним прогресом, а також охороні навколишнього середовища; 3) боротися з соціальною ізоляцією та дискримінацією; 4) поважати багате культурне та мовне розмаїття в Україні.

Важливий аспект наукової розвідки присвячено аналізу міжнародних проєктів в рамках Програми ЄС Еразмус+, націлених на дослідження євроінтеграційних процесів, практик впровадження інноваційних технологій (тренінгів міжкультурної комунікації, симуляційних ігор на заняттях з української мови та основ міжкультурних комунікацій), спрямованих на популяризацію мультикультурності та мовного різноманіття. Вимір практичних кордонів представлено практичним досвідом освітньої роботи викладачів з іноземними студентами через впровадження європейських крос-культурних досліджень як інструменту соціокультурної інтеграції, обміну звичаями, вивчення особливостей культури, просування європейських цінностей.

Практично значущими є рекомендації, спрямовані на впровадження таких ініціатив як ціннісно-орієнтовані симуляційні ігри у процесі мовної підготовки іноземних громадян.

Аналіз досвіду діяльності в окресленому напрямі європейської некомерційної організації CRISP (Crisis Simulation for Peace) дозволив окреслити можливості впровадження прогресивних ідей на практиці, що саме і стане предметом подальших наукових розвідок.

Ключові слова: євроінтеграція, європейські цінності, міжкультурний діалог, толерантність, освітній простір.

Alina CHERNYAKOVA,
orcid.org/0000-0002-4076-4377
PhD in Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Language Training of Foreign Citizens
Sumy State University
(Sumy, Ukraine) *alina_chernya@ukr.net*

EUROPEAN VALUES IN TEACHING OF FOREIGN STUDENTS IN THE CONTEXT OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN EDUCATIONAL SPACE

The article is devoted to the analysis of the best practices of promoting European values in the context of European integration processes of Sumy State University. The author notes that in the process of activity, Sumy State University implements the idea of a European university in cross-cultural studies, technologies, the quality of scientific research in education, orientation on innovation, strong democratic traditions, academic freedom, an atmosphere of creative work taking into account European values.

In the article, considerable attention is paid to highlighting the concepts of «European integration» and «European values», since the problem of the implementation of European values in the Ukrainian space is one of the most relevant today, in particular, during the period of Russian-Ukrainian war.

European values are interconnected with the goals of the European Union. Among the main goals of the European Union, the following are highlighted: 1) to promote peace, the values of intercultural dialogue and the well-being of citizens; 2) defend freedom, independence, security, justice and sustainable development based on balanced economic growth and price stability, a highly competitive market economy with full employment and social progress, as well as environmental protection; 3) fight against social isolation and discrimination; 4) respect the rich cultural and linguistic diversity in Ukraine.

An important aspect of scientific work is devoted to the analysis of international projects within the framework of the EU Erasmus+ Program, aimed at researching European integration processes, practices of implementing innovative technologies (intercultural communication trainings, simulation games in Ukrainian language classes and the basics of intercultural communications), aimed at popularizing multiculturalism and linguistic diversity.

Key words: *European integration, European values, intercultural dialogue, tolerance, educational space.*

Актуальність проблеми. Своєрідність поточного моменту в Україні у всіх сферах життєдіяльності, в соціальній та мовній політиці, економіці, освіті полягає в особливо гострій необхідності її подальшого розвитку за умови найскладнішої ситуації за всі роки існування та розвитку незалежної держави. Виникає низка внутрішніх проблем, які перебувають в центрі уваги і потребують нагального вирішення, найважливішими з яких є: незалежність, демократія і свобода, збереження національної ідеї, цілісності, культури, освіти, мовної ідентичності та всього українського.

Ми цілком погоджуємося з думкою Ф. Ващука, що вимоги освітньої євроспільноти з кожним роком посилюються, зволікання з модернізацією вітчизняної освіти неприпустиме. В цьому може допомогти спільний Європейський освітньо-науковий простір завдяки його особливим досягненням, обумовленим Лісабонською стратегією, Болонським процесом та формуванням Європейського наукового простору (ЄНП), що стає дедалі більш відчутною і значущою реалією для наукового й освітнього простору України і Центрально-Східної Європи (Ващук, 2011: 14).

Передбачаючи європейське майбутнє України, навчальні заклади виступають як потужні агенти змін у просуванні європейських цінностей. Зосереджуючись на ролі європейських цінностей як всеохоплюючої новаторської основи для національної реформи освіти, ми розглядаємо цю концепцію перш за все як цінності, що є потужними інструментами – викладання, навчання, розроблення освітньої та мовної політики, процедури забезпечення якості, управління навчальним процесом. З огляду на окреслену тематику статті, особливої уваги потребує обговорення актуальних проблемних ситуацій, аналіз передового досвіду та історій успіху в процесі мовної підготовки, а також міждисциплінарних теоретичних внесків у популяризації європейських цінностей серед студентства у Сумському державному університеті.

В умовах євроінтеграції та інтернаціоналізації освіти одним із перспективних напрямків розвитку університетської освіти є орієнтація на євро-

пейські цінності в українській освіті. Орієнтація на європейські цінності необхідна для реформування української системи вищої освіти. На тлі подій в Україні дослідження ціннісних орієнтацій студентів показало найбільшу важливість цінностей незалежності, демократії, поваги прав та свобод українського простору, а також особистого благополуччя громадян, зокрема: сім'я, здоров'я, освіта, кар'єра і самореалізація, матеріальний добробут і достаток, особиста безпека і особиста свобода. Важливим завданням сучасної освіти є імплементація базових цінностей Європейського Союзу в навчальні програми з урахуванням міждисциплінарного підходу – повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права, повага до прав людини, толерантність, міжкультурний діалог.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх публікацій з проблем утвердження європейських цінностей сучасної університетської освіти дав можливість стверджувати, що основні аспекти висвітлено у працях українських і зарубіжних учених. Етичні цінності сучасної університетської освіти представлені у наукових розвідках дослідниці Н. Бойченко (Бойченко, 2014; 2016). Окремі аспекти шляхів вкорінення й поширення європейських цінностей в українському освітньому просторі розглядаються у працях цілого ряду вітчизняних вчених, педагогів і практиків (Пилипенко-Фріцак, 2021; Тупахіна, 2021; Чернякова, 2021).

З метою поширення результатів дослідження, популяризації історій успіху й кращих практик впровадження ціннісно-орієнтованих підходів в освіті в контексті Української євроінтеграції вчені міждисциплінарних наукових шкіл провели Першу міжнародну онлайн-конференцію (28-29 травня 2021 р., Запоріжжя, Україна) «Європейські цінності в українській освіті: виклики та кордони». Результати досліджень з теми конференції опубліковано в однойменному збірнику наукових праць (3).

Здобутки, проблеми, перспективи інтеграції в європейський освітній простір висвітлено у колективній монографії, підготовленій

науковцями Закарпатського державного університету та інших вищих навчальних закладів України, а також сусідніх країн-членів Євросоюзу – Словаччини, Угорщини, Румунії, Польщі. Монографія вийшла друком за загальною редакцією професора Ф. Ващука і містить аналітичні оцінки стану формування єдиного європейського освітнього і наукового простору (Ващук, 2011). У пропонуваній монографії зроблено спробу об'єднати наукові розвідки вчених з проблематики приєднання вітчизняної освіти і науки до європейського освітнього простору в контексті Болонського процесу (Ващук, 2011: 4).

Визначення мети дослідження. Враховуючи актуальність проблеми та недостатній рівень її дослідження, ставимо за мету висвітлення сутнісних особливостей процесу імплементації європейських цінностей у процесі навчання студентів-іноземців у контексті європейської інтеграції в освітній простір, зокрема на заняттях з української мови як іноземної та у процесі міжкультурної комунікації в умовах полікультурного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейська інтеграція – це зближення України з Європейським Союзом як на рівні законів, так і на рівні правил та звичаїв, що існують у суспільстві. Її метою є вступ України до ЄС. Є підстави вважати, що вступ України до ЄС підтримує переважна більшість українців, євроінтеграційний процес є відображенням волі українського народу.

У довідникових джерелах (<https://uk.wikipedia.org>), публікаціях поняття «Європейська інтеграція України» визначено як процес економічного і політико-правового зближення України з європейськими міждержавними структурами, який триває протягом 2000-20-х рр. ХХІ ст. і повинен завершитися зі вступом України до ЄС. На тлі подій сьогодні, немає сумнівів, що Україна є європейською державою, оскільки вона не залишилася поза увагою більшості країн ЄС у всіх сферах.

Аналіз публікацій дав можливість виокремити 6 базових цінностей Європейського Союзу – повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права, повага до прав людини. З упевненістю можна стверджувати, що це світоглядні принципи, які є близькими та зрозумілими кожному українцю. Євроінтеграція – це зміна світогляду, а також прагнення кожного громадянина, щоб основою життя, новим світоглядним стандартом в Україні стали відповідальність, повага один до одного, до права та гідності, прагнення до міжкультурного діалогу. Саме європейський світогляд, а саме 6 базових ціннос-

тей – є основою добробуту Європейського Союзу. Євроінтеграція України є зміною світоглядних принципів на всіх рівнях життя і рухом до європейського добробуту. Євроінтеграційні процеси в умовах університетської освіти характеризуються системними змінами шляхом освітніх реформ, які спрямовані на створення системи забезпечення та постійного поліпшення якості вищої освіти, яка відповідає рекомендаціям і стандартам Європейського простору вищої освіти. Важливим напрямом євроінтеграції є стимулювання інтеграції університетів і наукових установ шляхом фінансування спільних міжнародних проектів.

Саме для глибокого осмислення пріоритетів, принципів та напрямів реформування вітчизняної вищої освіти у напрямі євроінтеграції, важливим є окреслення шляхів її інтеграції в європейський і світовий освітній простір, вироблення відповідних рекомендацій щодо європеїзації університетської освіти. Сумський державний університет реалізує ідею європейського університету в кроскультурних дослідженнях, технологіях, якості досліджень і освіти, орієнтації на інновації, міцних демократичних традиціях, академічній свободі, атмосфері творчої роботи колективу викладачів і студентів з урахуванням європейських цінностей.

На даний момент Сумський державний університет у контексті євроінтеграції виконує низку функцій: інформаційну, організаційну, виховну та наукову.

Інформаційно-організаційні функції:

- поширення інформації серед учнів про значення європейської інтеграції;
- об'єднання зусиль професійних груп (вчителів, журналістів, експертів тощо) у напрямі популяризації та впровадження європейських цінностей міжкультурного діалогу серед студентства.
- участь у міжнародних програмах та проектах ЄС: Модуль Жана Моне Erasmus+, Horizon, Tempus тощо;
- створення центрів міжнародної освіти та пошук іноземних університетів-партнерів та участь у міжнародних асоціаціях.

Виховні функції:

- посилення інтеграції в освіті, науці та культурі в рамках європейського освітнього простору, обмін педагогічним досвідом;
- підтримка мобільності, обмін інформацією про міжнародні програми тощо;
- організація форумів для обговорення проблем участі університетів в євроінтеграції;
- додаткова освіта (бізнес-освіта, іноземні мови, програми академічної мобільності тощо).

Наукові функції:

- організація міжнародних досліджень;
- створення наукових гуртків, лабораторій, студій;
- апробація досліджень та поширення результатів наукових розвідок у фахових виданнях, на міжнародних конференціях та семінарах.

Стратегічним партнером у процесі інтеграції Сумського державного університету в єдиний науковий та освітній простір є програма ЕРАЗМУС+. Зазначена програма Європейського Союзу, що підтримує проекти співпраці, партнерства, заходи і мобільність у сфері освіти, професійної підготовки, молоді та спорту. Разом з понад 150 країнами світу, Україна є однією з країн-партнерів (Programme Countries) Програми Еразмус+. Країнами-членами (Partner Countries) Програми виступають 28 держав-членів ЄС, Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн, Туреччина та Македонія. До складу програми Еразмус+ входить широке коло складових: Академічна мобільність, Проекти співпраці, Підтримка реформ, Жан Моне, Молодь, Спорт.

Для програми ЄС Еразмус+ характерна співпраця закладів вищої освіти й інших інституцій всього світу, які активно пропагують Євроінтеграцію України та мають науковців з публікаціями за тематиками Європейських студій, досвіду вивчення ЄС задля його адаптації в Україні. Вона покриває всі сфери економіки, де важливо вивчати та досліджувати досвід ЄС для України.

Прикладом євроінтеграції в освітній простір є реалізація міжнародного проекту в рамках програми ЄС Еразмус+: «Модуль Жан Моне EUROVALID (2022-2026)», «Європейські цінності міжкультурного діалогу в галузі освіти: міждисциплінарний та інклюзивний підходи» («European values of Intercultural dialogue in the field of education: interdisciplinary and inclusive approaches») викладачами кафедри мовної підготовки іноземних громадян на базі СумДУ.

Важливо відмітити, що цілі напряму Жан Моне в рамках Програми ЄС Еразмус+: активізувати євроінтеграційний дискурс; сприяти досконалості євроінтеграційних студій; залучати заклади вищої освіти до дослідження євроінтеграційних процесів; поширювати ідеї Об'єднаної Європи, знання про ЄС у широкому суспільстві (за межами наукових кіл та спеціалізованої аудиторії), наближаючи ЄС до громадськості.

Модуль «Європейські цінності міжкультурного діалогу в галузі освіти: міждисциплінарний та інклюзивний підходи» має на меті сформувати сталі навички крос-культурної комунікації студентської молоді, що ґрунтуються на базових

цінностях Європейського Союзу. Стратегічною науковою метою Модуля у контексті окресленої теми статті є створення європознавчого контенту, методологічних та організаційних засад навчальних програм шляхом впровадження європейських стандартів наукових студентських досліджень з теми імплементації європейських цінностей на заняттях з української мови, дисциплін соціально-гуманітарного циклу в Україні та формування інклюзивного дослідницького середовища. Модуль передбачає використання інноваційних методів і форм навчання: інтерактивні лекції, семінари, майстер-класи, семінари на основі виконання певних завдань, самостійну роботу студентів.

Проект спрямований на реалізацію одного з ключових моментів соціальної інновації політики соціального згуртування ЄС – міжкультурного діалогу та соціальної рівноправної інклюзії. Від його впровадження в освітній процес соціальні переваги отримують: 1) представники освітніх мігрантів та меншин, які сильно відрізняються від загального суспільства, 2) суспільство загалом – оскільки полікультурна інклюзія сприятиме розбудові сталого громадянського суспільства, сприятиме поширенню євроінтеграційних процесів.

Завдання проекту:

1) вивчити кращі європейські практики формування міжкультурного діалогу на засадах толерантності, рівності, поваги та запропонувати напрями їх запровадження в процес соціально-гуманітарної підготовки студентів;

2) розробити навчальні, методичні, просвітницькі матеріали про базові цінності Європейського Союзу та їх імплементацію в міжкультурний діалог на засадах міждисциплінарності та інклюзії;

3) сприяти усвідомленню студентами змісту базових цінностей Європейського Союзу та їхнього значення для розбудови стійкого громадянського суспільства під час аудиторної навчальної роботи (три елективні курси);

4) формувати стійкі навички соціальної інклюзії в умовах крос-культурної комунікації через неформальні освітні заходи, зокрема створення освітньої лабораторії, інтернаціональної літньої школи, наукових платформ, студій та хабів («Ukr.Lang. Laboratory for foreign students», International Summer School «Gender Equality in a Multicultural Educational Space: Best Practices for Developing Intercultural Tolerance among girls educational migrants, victims of gender-based violence», Educational science platform «EU Cross-Cultural Studies») та залучення громадських діячів, волонтерів, представників державного апарату до взаємодії;

5) стимулювати науково-дослідницьку діяльність студентів в межах європейських студій;

6) внести інновації в освітні програми для спеціальностей, які безпосередньо не вивчають студії ЄС (у сферах, що виходять за межі права, економіки та політичних наук) – запропонувати тематичні елективні курси.

7) поширювати досвід навчання ефективної крос-культурної комунікації в поліетнічному середовищі на засадах базових цінностей Європейського Союзу та залучати широку громадськість до проекту шляхом організації різних заходів за участю міжнародних та вітчизняних фахівців, зокрема міжнародних науково-практичних конференцій, засідання круглого столу, вебінарів тощо (International science and practical conference, Round table «Social and academic integrity as European values in the context of internationalization of university education»; Collective volume «European practices of intercultural dialogue in the field of education : an interdisciplinary approach online; webinar «European values in the field of education»; creation of an online platform «Cross-cultural kaleidoscope»; створення коаліції університетів з вивчення та імплементації цінностей Європейського Союзу у вищій освіті; публікації в мас-медіа про проект).

З метою сприяння міжнаціональному та міжкультурному порозумінню, толерантності та популяризації європейських цінностей серед іноземних студентів на базі СумДУ викладачами кафедри мовної підготовки іноземних громадян СумДУ створено відкриту освітню платформу «European Cross-Cultural Studies». Запровадження студій спрямоване на вирішення низки проблем, з якими стикаються іноземні громадяни під час міжкультурних контактів: 1) недостатнє знання культурного етикету, традицій, звичаїв українського народу, мови; 2) вивчення цінностей та особливостей українського населення; 3) попередження дезадаптації в іншомовному середовищі; 4) попередження різноманітних проявів насильства, дискримінації, сегрегації, булінгу; 5) формування крос-культурної компетентності українських та іноземних студентів; 6) формування етнокультурної компетентності та культури взаєморозуміння в процесі крос-культурної взаємодії; 7) пропагування європейських цінностей; 8) популяризація мультикультурності та мовного різноманіття, розвиток мовних навичок, зміцнення взаєморозуміння між окремими людьми і цілими народами та відзначення тим самим важливості вивчення мов (Чернякова, 2021: 317-336).

European Cross-Cultural Studies – це університетська ініціатива, яка охоплює різні сфери

соціокультурної та освітньої діяльності, зокрема: діагностичну роботу, освітню роботу з використанням інноваційних технологій навчання (комунікаційний тренінг, майстер-класи, дизайн, інтерактивні ігрові технології), проектну роботу, соціально-освітню роботу та навчальна діяльність з використанням компонентів неформальної освіти (волонтерство). Метою таких ініціатив є ознайомлення під час навчання з традиціями, звичаями, культурою міста тимчасового перебування (Пилипенко-Фріцак, 2021: 317-336.).

Згідно з результатами навчальної роботи, найпродуктивнішою формою занять з української мови як іноземної, є тренінг міжкультурного спілкування. Креативними методами мовної підготовки з полікультурними групами є майстер-класи з виготовлення символічних творів у дусі діалогу культур, наприклад, «Полотна миру» (див. рис. 1). На полотні студенти висловлюють власний погляд на поняття «толерантність» різними мовами. Мета тренінгових занять з елементами арт-терапії: популяризація мультикультурності та мовного різноманіття; виготовлення соціальної реклами; розвиток мовних навичок, які сприяють взаєморозумінню між студентами різних національностей та культур. Мовне різноманіття – це інструмент досягнення кращого міжкультурного розуміння.

Очевидно, в Україні мовна політика має проводитися з огляду на перспективу євроінтеграції. Інтеграція України у Європейський Союз сприятимуть шляхи реалізації мовної політики ЄС та популяризації європейських цінностей міжкультурного діалогу на засадах толерантності.

Рис. 1. Виготовлення полотна миру на занятті з української мови як іноземної

Отже, сучасне суспільство характеризується мультикультуралізмом, а проблема формування міжкультурної толерантності іноземних студентів під час навчання у ВНЗ України є актуальною.

Носіями такої культурної різноманітності є представники різних етнічних спільнот, які складають етнонаціональну структуру поліетнічного, зрештою – багатокультурного суспільства. Саме використання таких інтерактивних методів роботи як майстер-класи у мовній підготовці в багатонаціональному колективі, сприяють формуванню єдності, вчать учнів жити у світовому співтоваристві, керуючись принципами соціальної справедливості та толерантності.

Аналіз змісту та напрямів діяльності, досвіду німецької європейської некомерційної організації CRISP (Crisis Simulation for Peace) дає можливість більш ґрунтовно проаналізувати інноваційні інтерактивні методи навчальної та виховної роботи як симуляційні ігри, які орієнтовані на формування європейських цінностей (6). Симуляційна гра – це модель реальності, яка відтворює певний конфлікт або складну ситуацію й дає змогу учасникам і учасницям експериментувати з рішеннями в безпечному середовищі. У центрі гри – проблема, яку потрібно розв'язати спільними зусиллями.

З 2007 року члени CRISP працюють у сфері громадянської освіти та врегулювання соціальних конфліктів, дискримінації, сегрегації в полікультурному середовищі в Європі. Через свої проекти вони прагнуть сприяти культурі демократії та розумінню принципів толерантності. Їхні цілі – сприяти міжнародному та міжкультурному взаєморозумінню, толерантності та демократичним цінностям, особливо в районах і регіонах, уражених конфліктом. Завдяки цьому вони підтримують культуру ненасильницького вирішення конфліктів. Їхня діяльність зосереджена на навчальних семінарах та тренінгах з управління конфліктами та громадянської освіти. Завдяки використанню симуляційних ігор, збагачених елементами рольової гри, CRISP має на меті сприяти самоорганізації, цілісній та дуже практичній культурі навчання. Основною цільовою групою CRISP є молоді люди та організації громадянського суспільства, зацікавлені в інтерактивних методах навчання на основі досвіду вирішення проблемних ситуацій у співпраці.

Оскільки співпраця є одним із ключових компонентів симуляційних ігор, вони пропонують гарну можливість швидко налагодити контакт з людьми різних національностей. Згідно з методикою тренерів симуляційних ігор дидактичний принцип усіх ціннісно-орієнтованих симуляційних ігор полягає у створенні ситуацій, у яких від учасників вимагається не лише приймати рішення самостійно, але й зіткнутися з наслідками власних та чужих рішень.

На уроках з української мови викладачі успішно використовують симуляційні ігри, які рекомендовані тренерами CRISP. Досвід апробації симуляційних ігор, засвідчує ефективність у формуванні та закріпленні таких навичок: соціальна інтеграція та справедливість в освіті, розуміння основних принципів толерантності, демократична свідомість, гендерна рівність тощо.

Ігри-симулятори перетворюють учасників на стейкхолдерів і дозволяють їм на власні очі відчувати ці політичні процеси. Таким чином, симуляційні ігри також сприяють розвитку демократичної свідомості активного та критичного громадянства.

Важливо додати, що симуляційні ігри, засновані на гуманістичних цінностях, висвітлюють різні аспекти, залежно від загальної мети навчання та цільової групи: від динаміки процесів прийняття рішень, розробки стратегії та відображення акторів до переживання особистої конфліктної поведінки в стресовій ситуації. З власного практичного досвіду підтверджуємо, що окреслені технології впливають на просування європейських цінностей у міжкультурній комунікації.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

У нашому дослідженні увага зосереджена на важливості імплементації європейських цінностей у навчанні іноземних студентів у контексті європейської інтеграції в освітній простір. Основним вектором розвитку України та її національної системи вищої освіти є євроінтеграція. Таким чином, Сумський державний університет реалізує ідею європейського університету в кроскультурному стилі, технологіях, якості досліджень і освіти, орієнтованості на інновації, міцних демократичних традиціях, академічній свободі, атмосфері творчості та публічності, формуванні європейських цінностей. Орієнтація на європейські цінності необхідна для створення системи забезпечення та постійного поліпшення якості вищої освіти, яка відповідає рекомендаціям і стандартам Європейського простору вищої освіти.

Підсумовуючи, згідно з результатами цієї розвідки важливим підходом євроінтеграції в освіті є імплементація європейських цінностей міжкультурного діалогу, толерантного спілкування, гендерної рівності, рівних прав в освіті, поваги до людей різних культур і національностей у процесі вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу, зокрема у процесі мовної підготовки як іноземних так і вітчизняних студентів. Ефективним у навчальному процесі є використання інноваційних методів навчання, таких як

тренінги та симуляційні ігри. Аналіз досвіду діяльності в окресленому напрямі європейської некомерційної організації CRISP дозволив окреслити можливості впровадження прогресивних ідей на практиці у процесі реалізації трирічного Модулю

Жан Моне «Європейські цінності міжкультурного діалогу в галузі освіти: міждисциплінарний та інклюзивний підходи» (EUROVALID), яка можлива за підтримки ЄС, результати реалізації якої стануть предметом подальших наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойченко Н.М. Етичні аспекти університетських цінностей. Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. К. : ВЦ «Київський університет», 2014. № 1. С. 37–43.
2. Бойченко Н.М. Етичні цінності сучасної університетської освіти: філософська рефлексія. Автореферат дисертації...доктора філол.наук. Київ. 2016. 20 с.
3. Європейські цінності в українській освіті: виклики та перспективи : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 28-29 травня 2021) / за ред. О. Тупахіної. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 182 с.
4. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: Монографія / За заг. ред. Ф.Г. Ващука. Ужгород: ЗакДУ, 2011. 560 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; Вип. 16).
5. Chernyakova, A. V., Pylypenko-Fritsak, N. A. (2021). Effective Cross-cultural Communication as a condition for adaptation of foreign students in the context of Strategy of Intercultural development of the City. Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries : Collective monograph. Vol. 2. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 317-336. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-031-5-42>
6. Simulation Games in Civic Education. (2007-2020). URL: https://crisp-berlin.org/fileadmin/SIMULATIONS/Portfolios/CRISP_Portfolio_EN.pdf

REFERENCES

1. Boichenko N.M. (2014) Etychni aspekty universytetskykh tsinnostei Sofiia. Humanitarno-relihiieznavchyi visnyk. K. : VTs «Kyivskiy universytet». № 1. 37–43. Sofia. Humanitarian and religious bulletin. K.: Center «Kyiv University» [Ethical aspects of university values. Sofia. Humanitarian and religious bulletin. K.: VC "Kyiv University", 2014. No. 1. 37–43.] [in Ukrainian].
2. Boichenko, N. M. (2016). Etychni tsinnosti suchasnoi universytetskoï osvity: filosofska refleksiiia. Kyiv, Ukraina. 20. [The ethical values of modern university education: philosophical reflection] (avtoref. dys. ... doktora filol. nauk). Kyiv, Ukraina [in Ukrainian]. 20 p. [in Ukrainian].
3. Cherniakova A. V., Pylypenko-Fritsak N. A. (2021). Efektyvna mizhkulturna komunikatsiia yak umova adaptatsii inozemnykh studentiv u konteksti Stratehii mizhkulturnoho rozvytku mista Sumy Innovatsiinyi shliakh rozvytku suchasnoi filolohichnoi nauky v Ukraini ta krainakh YeS : Kolektyvna monohrafiia. tom. 2. Ryha, Latviia : «Baltija Publishing», 317-336 [Effective Cross-cultural Communication as a condition for adaptation of foreign students in the context of Strategy of Intercultural development of the City] [in Ukrainian].
4. Imitatsiini ihry z hromadianskoï osvity [Simulation Games in Civic Education. (2007-2020). URL: https://crisp-berlin.org/fileadmin/SIMULATIONS/Portfolios/CRISP_Portfolio_EN.pdf] [in Ukrainian].
5. Integration into the European educational space: achievements, problems, prospects: Monograph / General. ed. F.G. Vashchuk Uzhgorod: ZakSU, 2011. 560 p. (Series "European integration: Ukrainian dimension"; Issue 16)
6. Yevropeiski tsinnisni oriantatsii inozemnykh studentiv v umovakh universytetskoï osvity v Ukraini: Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (Zaporizhzhia, 28-29 travnia 2021 roku) / za red. O. Tupakhinoi. Zaporizhzhia : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 145-148 [European value orientations of foreign students in the conditions of university education in Ukraine] [in Ukrainian].